

A múlt, a jelen és a jövő fegyverei

HADITECHNIKA

2015/1

XLIX. évfolyam 1. szám

Ára 520 Ft

Helyzetkép az avianói repülőtémaszpontról – Ölyvek és Ötcentesek

→ Éves előfizetési díj 2840 Ft

A Haditechnika folyóirat 2015. évi 1. számának tartalomjegyzéke és összefoglalói

TANULMÁNYOK

- Dr. Végh Ferenc: Harckocsik a grozniji harcokban I. rész** 2. o.
- Az első csecsen háború 1994. december 11-én tört ki az Orosz Föderáció hadereje és az Észak Kaukázusban fekvő Csecsenföldön működő irreguláris katonai csoportosulások között. A köztársaság fővárosát, Groznijt védő harcosok létszáma tízezer főre volt tehető. Groznij ostroma különösen tanulságos volt a harckocsizó fegyvernem városi harcokban vívott harctevékenysége szempontjából. E harcok során bevetésre került a gázturbinás T-80 harckocsi is.
- Kulcsszavak:** első csecsen háború, város harc, harckocsi
- The first Chechen war broke out on 11 December 1994 between the armed forces of the Russian Federation and the irregular military trooping acted in Chechnya located in the Northern part of the Caucasus. The strength of the fighters defended Grozny, the capital of the republic was about ten thousand. The siege of Grozny was particularly instructive concerning combat action of the tank branch in urban warfare. During these battles, the T-80 tank powered by gas turbine was also put into action.
- Keywords:** the first Chechen war, urban warfare, tank
- Bernád Dénes – Punka György: „Magyartarka” – Lakkok, festékek, álcázószínek a Magyar Királyi Honvéd Légierő repülőgépein IV. rész** 7. o.
- Az I. és II. világháború repülőgépeit álcázófestéssel látták el. A repüléstörténészek a II. világháborúban a Magyar Királyi Honvéd Légierő repülőgépeinek álcázófestés-mintáit és színeit sokféleségük miatt általában „magyartarka” jelzővel illetik. A cikksorozat a magyar szakirodalomban első ízben tárgyalja részletesen és rendszerezve a magyar katonai repülőgépek festéktípusait, jelzéseit és álcázófestéseit.
- Kulcsszavak:** Magyar Királyi Honvéd Légierő, repülőgép festés, álcázás, festékgyártás
- During World War I and II, aircraft were camouflage painted. Since the camouflage paint patterns and colours applied on the aircraft of the Royal Hungarian Air Force during WW II were of many kinds, their denomination generally used by aviation historians is 'Hungarian varicoloured'. This article series, for the first time in the Hungarian literature, treats the types of paints, the signals, the camouflage paintings of the Hungarian military aircraft fully and systematically.
- Keywords:** Royal Hungarian Air Force, aircraft painting, camouflage, paint manufacturing

NEMZETKÖZI HADITECHNIKAI SZEMLE

- Kelecsényi István: Helyzetkép az avianói repülőtémaszponttról** 12. o.
- Az Amerikai Légierő Európai Erőinek (USAFE) avianói repülőtémaszpontja 1911 óta repülőtér. 1917-ben a Caporettoi áttörés után a Központi Hatalmak csapatai elfoglalták a repülőteret, utána a háború végéig az Osztrák–Magyar Légjáró Csapatok használták. A második világháború során az olasz és a német légierő is használta a repülőteret. Az ötvenes években átadták az USAFE részére. A Floridai illetőségű 31. vadászrepülő ezred 1994. óta állomásozik az Alpok lábánál lévő témaszponton F-16-osaival. Itt települ az 510. harcászati vadászrepülő század (510th. FSQ). Az Avianói bázison települ a testvérszázad, az 555. Triple Nickel is.
- Kulcsszavak:** Aviano, légbázis, amerikai légierő, F-16 harci repülőgép
- The Aviano Air Base of the United States Air Forces in Europe (USAFE) functions as an airfield from 1911. In 1917, after the Caporetto breakthrough the airfield was occupied by the troops of the Central Powers and then it was used by the Austro-Hungarian Aviation Troops up to the end of the war. During the World War II, the Italian and the German Air Forces also used the airfield. In the 50s it was handed over to the USAFE. The 31st Fighter Wing from Florida with its F-16s is stationed at the air base located at the foot of the Alps. Here lie the 510th Fighter Squadron (510th FSQ) and its sister squadron, the 510th Fighter Squadron – the Triple Nickel too.
- Keywords:** Aviano, air base, U.S. Air Force, F-16 fighter aircraft
- Vincze Gyula: Csapatrádiók a Bundeswehrben** 17. o.
- A Bundeswehr mobil kommunikációs rendszereit döntően ultrarövid- és rövidhullámú rádiórendszerek képezik, melyeket magas fokú mobilitás, gyors telepíthetőség, más kommunikációs rendszerektől való függetlenség és szinte minimális infrastruktúra-igény jellemez.
- Kulcsszavak:** Bundeswehr, rádió, ultrarövid- és rövidhullám

The Bundeswehr's mobile communications systems are composed of ultra-short wave and short wave radio systems characterized by high-level mobility, rapid deployability, independence of other communications systems and practically minimal need of infrastructure.

Keywords: Bundeswehr, radio, ultra-short wave and short wave

ŰRTECHNIKA

Aranyi László: A Boeing CST-100-as űrhajója

21. o.

A CST-100 (Pilotás Űrszállító) űrhajó a Boeing Vállalat által tervezett, a Bigelow Aerospace társasággal közösen megvalósítandó űreszköz, amely egyben megfelel a NASA Kereskedelmi-alapú Pilotás Űrprogram Fejlesztési (CCDev) elvárásainak is. Elsődleges szerepe személyzet szállítása a Nemzetközi Űrállomásra, továbbá esetleges magánűrállomásokra, mindenekelőtt a Bigelow Aerospace által építeni tervezett Kereskedelmi Űrállomásra.

Kulcsszavak: Boeing, NASA, űrhajózás

The CTS-100 (Crew Space Transportation) spacecraft designed by Boeing and to be realized in collaboration with Bigelow Aerospace is a space asset meeting the requirements of the NASA's Commercial Crew Development (CCDev) program too. Its primary role is to transport crew to the International Space Station, and to possible private space stations such as the Commercial Space Station proposed by Bigelow Aerospace.

Keywords: Boeing, NASA, astronautics

HAZAI TÜKÖR

Sebők István: Az MH Haditechnikai Intézetnél utolsóként

kifejlesztett 81 mm-es DE-81SP típusú önjáró automata aknavető

27. o.

A 81 mm-es DE-81SP típusú önjáró automata aknavető fejlesztését az MH Haditechnikai Intézetnél végezték 1994-ben. A Vasziljok alapú aknavető-fejlesztések közül ez volt az utolsó, ezáltal már NATO alkalmazásra is felhasználható űrmérettel. A 81 mm-es önjáró automata aknavetőt UNIMOG U140L összkerékajtott terepjáró tehergépkocsin helyezték el. Az aknavető alapvetően a 82/81 mm-es 100 mm páncélatütésű repesz-kumulatív aknalőszerkezethez volt illesztve, amit a DE-82-es típusúhoz kifejlesztettek ki.

Kulcsszavak: önjáró automata aknavető, NATO, Haditechnikai Intézet

Development of the 81 mm DE-81SP self-propelled automatic mortar was carried out at the HDF Institute of Military Technology. It was the last one among the mortar developments on the basis of Vasilek with the calibre suitable for NATO-use too. This 81 mm self-propelled automatic mortar was mounted on the UNIMOG U140L all-wheel drive cross-country lorry. Basically, this mortar type was matched with 82/81 mm fragmenting-cumulative mortar round developed for DE-82 mortar and capable of penetrating armour with thickness of 100 mm.

Keywords: self-propelled automatic mortar, NATO, Institute of Military Technology

HADITECHNIKA-TÖRTÉNET

Kiss László: Tonderni csapás – az első, repülőgép-hordozóról végrehajtott légitámadás

32. o.

A britek a Furious könnyű csatacirkálót 1917-ben repülőgép hordozóvá építették át. Az orrfedélzetre hangárt építettek, a tetején egy 50 m-es felszálló-fedélzettel. Később eltávolították a hátsó lövegtornyot és a kéményig az összes felépítményt, helyükre pedig egy másik hangárt építettek, a tetején egy 90 m hosszú leszálló-fedélzettel. A hajó 1918 márciusában állt aktív szolgálatba, 16 repülőgéppel. Az Admiralitás elhatározta, hogy a Zeppelinek tonderni léghajó-bázisait támadják meg. Az akció sikerrel zárult: a támaszponton két léghajó elpusztult.

Kulcsszavak: I. világháború, repülőgép hordozó, léghajó bázis

The FURIOUS light battlecruiser was converted for use as an aircraft carrier by the British in 1917. A hangar was built on the forecastle deck with a 50 m long flying-off deck on its upper part. Later on, the rear gun turret and the complete superstructure up to the funnel were removed, and instead of them another hangar was erected with a 90 m long landing deck on it. The ship was commissioned in March 1918, carrying 16 aircraft. The Admiralty decided to attack the base of the Zeppelin airships at Tondern. The raid ended with success: two airships were destroyed at the base.

Keywords: World War I, aircraft carrier, airship base

Schmidt László: Horch 901/Typ 40 (Kfz. 15) – A német hadsereg közepes, szabvány terepjárója

37. o.

A Horch 901/Typ 40 (Kfz.15) a német haderő állandó összkerékajtott közepes terepjárója volt. A típus gyártását az OKW utasítására 1942 novemberével leállították. Azonban ugyanezen fődarabok alkalmazásával – de összkerék-kormányzással – gyártották a német négykerékű páncélfelderítő család típusait is. A Magyar Királyi Honvédség 1943. április elsejéig 20 db Horch Typ 40 változatot vásárolt.

Kulcsszavak: Horch 901/Typ 40, közepes terepjáró, német haderő, Magyar Királyi Honvédség

The Horch 901/Zyp 40 (Kfz.15) car was a standard medium all-wheel-drive off-road vehicle of the German armed forces. In November 1942, production of this type ceased by the order of the OKW (Oberkommando der Wehrmacht). However, the family of the German four-wheeled armoured reconnaissance vehicles was also

manufactured with the same main components, but using all-wheel steering. Up to 1 April 1943, The Royal Hungarian Army purchased 20 pieces of version Horch Typ 40.

Keywords: Horch 901/Typ 40, medium off-road vehicle, the German armed forces, the Royal Hungarian Army

Amaczi Viktor: A Heinkel He 219-es Uhu éjszakai vadászrepülőgép a washingtoni Nemzeti Repülési és Űrkutatási Múzeumban

63. o.

A washingtoni Nemzeti Repülési és Űrkutatási Múzeumban 2013 elején tették közzé a II. világháború egyik legjobb éjszakai vadász repülőgépének a He 219 típusnak egy példányát. 1944-ben a RAF éjszakai bombázó veszteségek az előző évi 3,6%-ról 12%-ra növekedtek a He 219 miatt. Nürnberg bombázásakor a német éjszakai vadászok 94 brit bombázót lőttek le. A múzeumban a Heinkel He 219 közelében van kiállítva a Dornier Do 335 Pfeil (Nyíl) tandemmotoros harci repülőgép, illetve a Messerschmidt Me 163 B2 Komet rakétahajtású vadászrepülőgép, továbbá az Arado Ar 234 gázturbinás gyorsbombázó is.

Kulcsszavak: Nemzeti Repülési és Űrkutatási Múzeum, He 219, éjszakai vadász repülőgép

At the beginning of 2013, a show-piece of the Heinkel He 219 aircraft, one of the best night fighter during the World War II has been exposed in the National Air and Space Museum in Washington. In 1944, the RAF's loss of night bombers increased to 12% from the previous year's rate of 3.6% because of the He 219. In the course of bombing Nuremberg, 94 British bombers were shot by the German night fighters. Near the Heinkel He 219 aircraft, the museum show-cases Dornier Do 335 Pfeil (Arrow) tandem-engine warplane, Messerschmitt Me 163 B2 Komet rocket powered interceptor, and Arado Ar 234 jet-powered bomber too.

Keywords: the National Air and Space Museum, He 219, night fighter aircraft

Dr. Hegedűs Ernő – Fröhlich Dávid: A lovasság eszközeinek fejlesztései a Haditechnikai Intézetnél (1938–1954) II. rész

42. o.

A sereglovasság a magyar haderő szerves részét képezte 1938–1954 között. Haditechnikai eszközeik fejlesztésében jelentős szerephez jutott a Haditechnikai Intézet. 1938–1940 között egy lófertőtlenítő állategészségügyi kocsis, egy tüzérségi szerkocsi és egy lövegmozdony kifejlesztését kezdték meg a HTI-nél, melynek gyártására az Uhri pótkocsi, karosszéria- és kocsis-gyár vállalkozott. A háború utáni újabb HTI-s fejlesztés eredménye a 120 mm-es aknavető málhanyereg volt.

Kulcsszavak: Haditechnikai Intézet, sereglovasság, Uhri Pótkocsi, Karosszéria- és Kocsi-gyár

Between 1939 and 1954, the army cavalry formed an integral part of the Hungarian armed forces. The Institute of Military Technology (IMT) played a significant role in development of its equipment. Development of an animal health vehicle for horse disinfection, an artillery tender and a 'gun and limber' were launched between 1938 and 1940 in the IMT, and it was the Uhri's Blacksmith Workshop and Coach Factory which began to manufacture them. One of the results of developments done in IMT after the war was the pack-saddle for 120 mm mortar.

Végyári Zsolt – Pócz Péter: Repülőgép-hordozók a második világháborúban I. rész

46. o.

A második világháború idején a repülőgép-hordozók gyors karriert futnak be. A negyvenes évek közepére, a csatahajókat kiszorítva, a legfontosabb hajóosztállyá válnak. Repülőgép-hordozók építését és felhasználását tekintve a második világháborúig, csak három nemzet, Nagy-Britannia, az Egyesült Államok és Japán fejtett ki jelentős tevékenységet. A tanulmány első része tárgyalja az olasz flotta pusztulását Tarantonál, illetve a Pearl Harbor elleni japán támadást.

Kulcsszavak: repülőgép-hordozó, II. világháború, Nagy-Britannia, Egyesült Államok, Japán

During the World War II, aircraft carriers came to be a decisive factor within a very short time. By the middle of the forties, they became the most important class of vessels, outplacating battle-ships. As for building and use of aircraft carriers, three nation only, namely Great Britain, the United States and Japan were active considerably until the World War II. The first part of the study deals with devastation of the Italian fleet at Taranto, and Japanese attack against Pearl Harbour.

Keywords: aircraft carrier, the World War II, Great Britain, the United States, Japan

Horváth Zoltán: Az Ostfront hadművelet – A SCHARNHORST utolsó csatája I. rész

52. o.

1943 szeptemberében a Kriegsmarine egyetlen, bevethető állapotban levő nagy hadihajója a térségben a SCHARNHORST csatacirkáló maradt. Dönitz néhány hónappal korábban csak úgy tudta megmenteni a nagy felszíni hadihajókat a leszereléstől, hogy meggyőző sikereket ígért. A skóciai Loch Ewe kikötőjéből kifutott a JW 55B jelű konvoj könnyű célpontnak ígérkezett. A teherhajókat a felderítőgép jelentése szerint csupán egy könnyűcirkáló, valamint néhány romboló kísérte, melyek nem jelenthettek kihívást a SCHARNHORST számára.

Kulcsszavak: SCHARNHORST hadihajó, II. világháború, radar

In September 1943, in the region the Kriegsmarine (War Navy) had the only big battleship, the SCHARNHORST, being operational. Some few months before, Dönitz was able to prevent big surface vessels from being demolished by promising demonstrative successes. The convoy marked JW 55B which put away from the Scottish harbor of Loch Ewe promised to be an easy target. According to the report sent from a reconnaissance aircraft, the cargo ships were escorted by a light cruiser and several destroyers only that could not be a challenge for the SCHARNHORST.

Keywords: battleship SCHARNHORST, World War II, radar

Dr. B. Stenge Csaba: A két zsákmányolt csehszlovák T-11 (LT vz. 35) harckocsi a Magyar Királyi Honvédségben

59. o.

A magyar páncélos-csapatok két zsákmányolt csehszlovák T-11 (LT vz. 35) harckocsijának története kevésbé ismert. Az egyik harckocsit Fancsika előtt lőtték ki a magyar csapatok. A másik harckocsit a Kárpátaljáról visszavonuló csehszlovák csapatok hagyhatták el március közepén. A magyar csapatok kezébe került két zsákmányolt harckocsit Budapestre szállították. A HTI szorgalmazta a javítások minél hamarabbi megrendelését.

Kulcsszavak: csehszlovák T-11 harckocsi, Haditechnikai Intézet, zsákmányanyag

The story of the two Czechoslovakian T-11 (LT vz. 35) tanks looted by Hungarian armoured troops is a little known. One of them was shot up by the Hungarian troops at the village Fanchikove. The other one was possibly lost by the Czechoslovakian units receded in the middle of March. These two tanks obtained by the Hungarian troops were transported to Budapest. The Institute of Military Technology expedited ordering repairs at the earliest possible moment.

Keywords: Czechoslovakian T-11 tank, Institute of Military Technology, loot

Bálint Attila: A német táborigén tüzérség a második világháborúban II. rész

68. o.

A német táborigén tüzérség története egy olyan becsületes iparosé, aki egy túlterjeszkedett birodalom hatalmasra duzzadt, mégis „kevés” hadseregében próbál lehetőségei szerint helytállni. Terjedelmi okok miatt a cikk nem vagy csak érintőlegesen foglalkozik a páncéltörő, légvédelmi, vasúti, valamint a partvédelmi tüzérséggel, ugyanakkor bizonyos mértékig kitér az I. világháborús előzményekre és a két világháború közti fejlesztések fontosabb állomásaira is.

History of the German field artillery is history of an honest craftsman who tries to cope with things as far as possible in an extremely enlarged but yet small army of an over-expanded empire. Due to the limited length, the article does not deal with or hardly deals with anti-armour, anti-aircraft, railway and coastal artillery, however also mentions preliminaries during the World War I and development stages of greater importance between the two world wars.

Pap Péter: A Gebauer-féle megfigyelő géppuska I. rész

72. o.

1925. augusztus 24-től Danuvia Ipari és Kereskedelmi Részvénytársaság profilja és megteremtődött a hazai katonai repülőgépek és páncélozott harcjárművek fedélzeti lőfegyvereinek gyártóbázisa. A Gebauer-féle megfigyelő géppuska üzemi próbái 1930. október 6-án, Székesfehérváron kezdődtek. A Haditechnikai Intézet 1933. évi évről jelentés a megfigyelő géppuska tartóssági próbájának elhúzódsáról számolt be. 1935. november 19-én, a csapatpróba alapján a géppuskát rendszeresítették, a továbbiakban a „34 M teljes géppuska” elnevezést kellett alkalmazni.

Kulcsszavak: megfigyelő géppuska, Gebauer Ferenc, Haditechnikai Intézet

From 24 August 1925, the profile of the Danuvia Industrial and Trading Company was steady and basis for production of on-board guns of Hungarian military aircraft and armoured fighting vehicles was established. The factory tests of Gebauer's observers machine-gun began on 6 October 1930 in Székesfehérvár. The annual report on the year 1933 of the Institute of Military Technology indicated dragging on durability test of the observers machine-gun. On 19 November 1935, the machine-gun was introduced, and from that the use of the name '34 M complete machine-gun' was mandatory.

Keywords: observers machine-gun, Ferenc Gebauer, Institute of Military Technology